

χρειάζεται ἄσκησις συνεχῆς, ὀφθαλμὸς ἀκοίμητος καὶ θέλησις ἐντεταμένη. Τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου ἀντιγράφουν αἱ πράξεις καὶ οἱ λόγοι του. Ὅχι μόνον τὰ ἄτομα ἀλλὰ καὶ τὰ ἔθνη τιμῶνται ἀναλόγως τοῦ χαρακτήρος των; Ὅταν ὁ χαρακτήρ ἑνὸς ἔθνους ἐκπίπτῃ τότε τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ἐγγίζει πρὸς τὴν ἀπώλειαν καὶ ἀσφαλῶς θ' ἀπολεσθῇ ἂν δὲν ἀναζητηθῶν μεταξὺ τοῦ ἔθνους μερικοὶ ἄνδρες μὲ χαρακτήρα οἷτινες ν' ἀνορθώσουν τὰ κακῶς ἔχοντα ὡς πράγματι συνέβη διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ σταδιοδρομίᾳ τῶν λαῶν.

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ + ΓΕΡΜΑΝΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἐπὶ τέλους ἡ ἀγανάκτησις τῶν καταδυναστευομένων Ἑλλήνων ἐπετάχυνε τὴν ἐκρηξιν τῆς Παραδουναβείου θυέλλης, ὁ δὲ Γερμανὸς ἐκλήθη νὰ καθαγιασῇ τὸν ἀγῶνα, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ δικαιότερος εἰς αἷτια καὶ παραδοξότερος εἰς ἀποτελέσματα ἐξ ὧν ἐγνώρισεν ἡ Ἱστορία. Ἐνωρὶς ἐμυήθη εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ὁ Γερμανὸς ὡς ἐταῖρος τῆς Ὁργανώσεως ταύτης ἀπέβη εἰς ἕκ τῶν θαυμασιωτέρων ταύτης κηρύκων, προπαρασκευάζων τὰ πνεύματα διὰ τὴν ἀνατολήν τῆς μεγάλης ἐκείνης ἡμέρας. Αὐτὸς ἐμύησε καὶ πολλοὺς ἄλλους Ἱεράρχας καὶ ὀπλαρχηγούς. Προικισμένος μὲ ἐξαιρετικὴν εὐφυΐαν, διορατικότητα καὶ διπλωματικὸν νοῦν, ἠγωνίσθη νὰ ἐξουδετερώσῃ τὴν κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐχθρότητα τοῦ περιφήμου Ἀλῆ-Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων, μεταχειρισθεὶς πρὸς τοῦτο τὸν Γραμματέα τοῦ ἐν Πάτραις Ρωσσικοῦ Προξενείου Ἰωάννην Παπαδιαμαντόπουλον, πείσας τὸν Ἀλῆ νὰ περιποιηθῇ τοὺς Ἀρματωλοὺς καὶ Κλέφτας, οἷτινες θὰ ἀπετέλουν τὴν ψυχὴν τῆς μελλούσης τότε Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Τὸ διπλωματικὸν ὀρμέφυτον ἦτο λίαν ἀνεπτυγμένον παρὰ τῷ Γερμανῷ. Ἀλλὰ καὶ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ἠεργάσθη σπουδαίως ἵνα ἐξυψώσῃ παρὰ τῷ λαῷ, συστήσας εἰς τὸν κληρὸν του ἵνα κηρύττουν μετάνοιαν εἰς ὅλους καὶ ἐξομολογήσουν καὶ κοινωνήσουν ὅλους τοὺς χριστιανοὺς προκειμένου ν' ἀποδυθῶν εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα. Πρὸς τούτοις διέταξεν ἵνα νυχθημερὸν ἀναπέμπωνται πανταχοῦ δεήσεις πρὸς τὸν Ὑψιστον ἵνα ἴλεως γένηται ἐπὶ ταῖς

ἁμαρτίαις τοῦ Γένους καὶ εἰδικῶς μάλιστα εὐχὰς πρὸς τοῦτο συνέταξεν. Ἡ Πελοπόννησος ἐπὶ τέλους ἠδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς πυριτιδαποθήκην ἣτις ἦτο ἐτοιμὴ νὰ ἐκραγῇ εἰς τὴν πρώτην μετὰ τῆς θρυαλλίδος ἐπαφῆν. Τὸ τοιοῦτον Ἡραΐσειον δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαλάθῃ τοὺς τυράννους. Διείδον τὴν Ἐπαναστατικὴν καταγίδα τῶν ραγιαδῶν. Ἀμέσως ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν τὰ συνήθη αὐτοῖς καταχθόνια μέτρα πρὸς ἐκφοβισμόν τοῦ λαοῦ καὶ ἐξόντωσιν τῶν ἀρχιερέων καὶ προκρίτων. Ὁ Πασᾶς τῆς Τριπόλεως ἀπεφάσισε διὰ δόλου νὰ ἐξοντώσῃ αὐτοὺς καὶ πρὸς τούτοις ἐκάλεσεν ὅλους αὐτοὺς εἰς Τρίπολιν ἐσπευσμένως ἵνα συσκεφθῶν δῆθεν ἐπὶ σπουδαίῳ ζητημάτων. Ὁ Γερμανὸς ἀντιληφθεὶς τὰ σχέδιά του ἐκ τῶν προτέρων, εἶχε καλέσει εἰς σύσκεψιν τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ προκρίτους τῆς Πελοποννήσου εἰς Αἴγιον τὴν 26ην Ἰανουαρίου 1821 ἐνθα ἐλήφθη ἀπόφασις νὰ μὴ μεταβοῦν εἰς Τρίπολιν, ὅπου τοὺς ἀνέμενεν ἀφεύκτως ὁ θάνατος. Καὶ πράγματι ὅσοι παρασυρθέντες οὕτως ἢ ἄλλως, μετέβησαν εἰς Τρίπολιν, ὑπέστησαν φρικτὰ μαρτύρια καὶ ἐπονεϊδιστὸν θάνατον, ὅστις ἠδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τοὺς μαρτυρικοὺς θανάτους τῶν πρώτων χριστιανῶν ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν. Καὶ ὁ Γερμανὸς κληθεὶς δὲν ἠρνήθη νὰ μεταβῇ εἰς Τρίπολιν ἀμέσως, ἀλλὰ διὰ διαφόρων προφάσεων ἀνέβαλλε τὸ ἐπιθανάτιον ἐκεῖνο ταξείδιον. Ἐπὶ τέλους ἄφ' οὗ εἶδεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξακολουθῇ προφασίζόμενος, ἐξεκίνησε δῆθεν νὰ ὑπάγῃ καὶ διελθὼν ἐκ Καλαβρυτῶν, διενυκτέρευσεν εἰς Ἀγ. Λαύραν μετ' ἄλλων ἀρχιερέων καὶ προκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, καὶ ὀπλαρχηγῶν. Ἐκεῖ συσκεφθέντες ἀπεφάσισαν νὰ κάμουν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπθανάτησε τὸν ἔξοχον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως Ἱεράρχην μας, ἐπιταχύνοντες ἐν ἀνάγκῃ τὴν ἐκρηξιν τοῦ Κινήματος. Ὁ Πουκεβίλλ μᾶς περιγράφει τὰς συγκινητικὰς ἐκείνας στιγμὰς καθ' ἃς μετὰ τὴν θείαν ἱεουργίαν ἐν Ἀγίᾳ Λαύρᾳ, ὁ Γερμανὸς ἀνασύσει τὸ παραπέτασμα τῆς Ὁραίας Πύλης, τὸ μεταβάλλει εἰς σημαίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ προσκαλεῖ τοὺς προκρίτους νὰ ὀρκισθῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ δεηθῶν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. Ἀμέσως τὴν ἐπομένην τὸν περιστοιχίζουσιν 1,500 ὀπλοφόροι. Διὰ συγκινητικοῦ ἐθνικοθρησκευτικοῦ λόγου συναρπάζει καὶ σαγηνεύει χιλιάδας ψυχῶν, ἃς κρατεῖ ψυχικῶς αἰχμαλώτους. Μὲ τὴν προφητικὴν τῆς

Γραφής γλώσσαν προλέγει εἰς αὐτοὺς ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἴδουν τὸ πρῶτον θαῦμα. Συνιστᾷ εἰς αὐτοὺς μόλις ἴδουν τὸν ἐχθρὸν ἐπερχόμενον νὰ φωνάξουν τὸ τῶν Μακκαβαίων: Ἡ νίκη τοῦ Θεοῦ! καὶ ἀναίματὶ θὰ καταγάγουν θεῖα συνάρσει τὴν πρώτην νίκην, τοῦθ' ὅπερ κατὰ συγκυρίαν καὶ ἐγένετο μετ' ὀλίγον! Ἡ πρώτη διὰ φωνῶν κατατρόπως τῶν ἐν Καλαβρύτοις ἐπιτεθέντων Τούρκων ἀνεξωπύρωσε τὸ καταπτακὸς αἶσθημα καὶ ἠδραίωσε τὴν ἐπὶ τὴν νίκην πίστιν καὶ τὴν πεποίθησιν ἐπὶ τὴν ἐξ' Ὑψους ἀντίληψιν. Ἐν ἄκρῳ συγκινηθεὶς ἀμέσως ψάλλεται δοξολογία ἐν Ἀγίᾳ Λαύρᾳ, ἡ δὲ Ἱεράρχης οὗ ἢ προφητεία ἐπηλήθευσε, παρουσιάζετο ὡς ὑπερφυσικόν τι ὄν ἐνώπιόν των. Εἶτα ἀφίνει τὴν γλώσσαν τοῦ Ἱεροφάντου ἵνα μεταχειρισθῇ τὴν γλώσσαν τοῦ διπλωμάτου. Προλέγει τὴν τῆς Εὐρώπης κατ' ἀρχὰς κατακραυγὴν καὶ τὴν μετὰ ταῦτα βοήθειαν κ.λ.π. Καὶ οὕτω ἐμπνέων, ἐμπνεόμενος καὶ δραματιζόμενος τὴν ἀσφαλῆ τοῦ Γένους Ἀνάστασιν, καθ' ἀγιάζει τὸν ἀγῶνα ὃ Ἱεράρχης κατὰ τὴν ἱερὰν ἐκείνην τῆς Ἀγ. Λαύρας Συνέλευσιν. Εἶτα ὡς ἀρχιστρατήγος δίδει τὰς δεούσας στρατιωτικὰς ἐντολὰς εἰς ἕνα ἕκαστον ὄπλαρχηγὸν καὶ ἀφ' οὗ τοὺς ἐξομολόγησε καὶ τοὺς ἐκοινώνησε, τοὺς ἐξαποστέλλει ὅπου ἔδει ἕκαστον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἤρχισαν αἱ μεμονωμέναι συμπλοκαὶ οἱ δὲ Τούρκοι πληροφορηθέντες τὰ ἐν Ἀγίᾳ Λαύρᾳ ἤρχισαν σφαγὰς καὶ λεηλασίας ἐντὸς τῆς πόλεως τὴν 21 Μαρτίου, καύσαντες καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Ἱ. Παπαδιαμαγτοπούλου. Ὁ Ἱεράρχης εἰδοποιηθεὶς πάραυτα καταφθάνει καὶ τῇ 23ῃ Μαρτίου εἰσέρχεται μετ' ἄλλων εἰς Πάτρας καὶ παρὰ τὴν σημερινὴν Πλατεῖαν τοῦ Ἀγ. Γεωργίου ὅπου ἦτο τὸ κέντρον τῆς χριστ. συνοικίας καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀγ. Γεωργίου στήνεται ὁ Σταυρὸς ὡς σύμβολον τῆς Ἐλευθερίας, ψάλλεται τρισάγιον, διανείμονται ἐθνόσημα, ἐνθουσιώδεις προκηρύξεις πρὸς τὸν λαὸν καὶ διὰ τῶν Προξενείων πρὸς ὅλον τὸν κόσμον ἐξαπέλυσαν συγκινητικὰς ὑπὲρ ἐνισχύσεως ἐκκλήσεις. Ἐκτοτε ὁ Ἱεράρχης μας δὲν ἀναμιγνύεται εἰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις. Περιοριζέται, ὡς φαίνεται, μόνον εἰς τὰ θρησκευτικὰ του καθήκοντα, πρωτοστατῶν ἰδίως πρὸς συνδιαλλαγὴν τῶν ὄπλαρχηγῶν κατὰ τὰς περιόδους τῶν ἐμφυλίων παραγμῶν! Εἶναι πατροπαράδοτον, ὡς βλέπετε, δυστυχῶς τὸ κακὸν τοῦτο! Ἐλαβε σπουδαῖον μέρος εἰς τὰς Ἐθνικὰς Συνελεύσεις καὶ ἀπεστάλη εἰς Εὐρώ-

πὴν ἵνα ἐνεργήσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς πολυπαθοῦς Πατρίδος μας.

Οἱ ἥρωες τοῦ 21 ἐγγόριζον μὲν νὰ νικοῦν τοὺς Τούρκους, ἀλλ' ἀτυχῶς ἠδυνάτουσαν νὰ δεσπόζουν τῶν παθῶν των οὗ ἔνεκεν ἔφερον εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου πολλάκις τὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν ἀλληλοσπαραγμῶν καὶ ἀφεύκτως τὸ μεγαλοεργὸν ἔργον των θὰ κατεστρέφετο, ἂν μὴ ἢ Θ. Πρόνοια δὲν ἀπέστειλε τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς στόλους πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ ἐπισφράγισιν τοῦ ἔργου. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐπέλαμψε πολλάκις ὁ ἀδαμάντινος χαρακτήρ τοῦ ἐξαισίου Ἱεράρχου μας. Πολλάκις ἐθεάθη ὁ κλεινὸς οὗτος ἱεράρχης ὁ τόσην ἐπιβολὴν ἐξασκῶν, νὰ κλίνη γόνυ καὶ μετὰ δακρύων νὰ ἐκλιπαρῇ πρὸς συμφιλίωσιν τοὺς διαφόρους ἀγερώχους ὄπλαρχηγούς ὅπως μαλάξῃ τὰς καρδίας των καὶ ἀποφευχθῇ ἡ αἱματοχυσία καὶ ἀδελφοκτονία· καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ἐπετύγχανε ἀλλ' ἀτυχῶς μέχρι τινὸς μόνον. Τὰ πάθη τοσοῦτον ἐπὶ τέλους ἐκορυφώθησαν ὥστε ἢ φωνὴ τοῦ Ἱεροφάντου τῆς Ἀγ. Λαύρας ἦτο ὡς φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἢ μεγάλη του φυσιογνωμία ἐπεβάλλετο παντοῦ καὶ ἐπομένως ἀντεστρατεύετο πολλάκις εἰς τὰς ὑπερφιάλους ἀξιώσεις διαφόρων ὄπλαρχηγῶν, κατέστη ἐπὶ τέλους τὸ ἀντικείμενον τῆς μανιωδестаῆς καταδιώξεως, ὁ μοναδικὸς οὗτος συμφιλιωτής. Ὁ Κωλέττης καὶ ὁ Γκούρας διὰ τοῦ αἰμοχαροῦς Νικολέτου κατεβασάνισαν μαρτυρικῶς τὸν Γερμανόν, ἀλλ' οὗτος ἐν ᾧ δέσμιος ἐσύρετο ὄπισθεν τοῦ Νικολέτου ἀνυπόδητος ἐν μέσῳ χιόνων, νήστις καὶ ποικιλοτρόπως προπηλακίζόμενος, ἤρχετο ὑπὲρ τοῦ δημίου του!!! Καὶ δὲν θὰ ἐσώζετο ἂν ὁ Σολιώτης δὲν ἠπέλει καὶ διὰ τῶν ὄπλων μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν τοὺς δημίους του τούτους. Ἐπὶ τέλους ποτισθεὶς μὲ πολλὰς πικρίας ἀπέθανεν ἐν Ναυπλίῳ τὴν 10 Μαΐου 1926 προσβληθεὶς ἀπὸ τυφοειδῆ πυρετὸν, χωρὶς νὰ προφθάσῃ νὰ ἴδῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος ἢν τόσον ἐπόθησεν καὶ ὑπὲρ ἧς τόσον ἐμόχθησεν. Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ὑπῆρξεν ὁ Γερμανός, συνδυάσας ἐν ἑαυτῷ ἀριστοτεχνικώτατα τὸν ἰδεώδη τύπον τοῦ κληρικοῦ, πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ, χωρὶς οὐδὲ ἐν ὄπλον νὰ εἶπῃ καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἀναμένων ἄνωθεν καὶ μόνον ἄνωθεν. Ἡ Πατρίς εὐγνωμονοῦσα ἔστω καὶ ἀργά, ἀνήγειρεν αὐτῷ ἐν ταῦθα ἀνδρειάντα ὀρειγάλκινον φιλοτεχνηθέντα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοῦ καλλιτέ-

Α' ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Ἡ πρώτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν ἔχει ἀφιερωθῆ ὑπὸ τῆς Πανσόφου καὶ λίαν φιλοστόργου ἡμῶν Μητρὸς Ἐκκλησίας εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θριάμβου τῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντίον τῶν ἀπαισιῶν εἰκονομάχων, οἵτινες ἐπὶ ἑκατὸν καὶ ἐπέκεινα ἔτη συνετάραξαν τὸν χριστιανικὸν κόσμον μὲ τὸν λυσιπώδη καὶ κτηνώδη κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων πόλεμον αὐτῶν, καὶ ἐπομένως εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναστηλώσεως τῶν σεπτῶν εἰκόνων καὶ πάλιν ἐπ' ἔκκλησίας ὀπίθεν τὰς εἶχον πετάξει! οἱ εἰκονομάχοι! Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὁμως τοῦ μεγάλου αὐτοῦ γεγονότος ἡ Ἐκκλησία μᾶς ὑπενθυμίζει καὶ τὸν ἐν γένει θριάμβον τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας ἐναντίον ὅλων ἐν γένει τῶν τε ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἐχθρῶν τῆς δηλ. ἐναντίον τῶν εἰδωλολατρικῶν διωγμῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν αἰρέσεων ἀφ' ἑτέρου. Διὰ τοῦτο οἱ τὰ πάντα καλῶς διαταξάμενοι θεῖοι Πατέρες ὤρισαν ὅπως τὴν Α' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, ἣτις καὶ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας διὰ τοῦτο καλεῖται, ἀναγιγνώσκηται ἡ εὐαγγελικὴ περικοπὴ ἣτις περιγράφει τὴν εἰς Χριστὸν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀδόλου Ναθαναὴλ καὶ τὴν ὁμολογίαν τούτου περὶ τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπομένως καὶ τῆς θειότητος τῆς Θρησκείας καὶ Ἐκκλησίας ἐναντίον τῆς ὁποίας Πύλαι Ἄδου εὐ κατισχύσουν, κατὰ τὸθεῖον καὶ ἀλάθητον τοῦ Λυτρωτοῦ λόγιον.

Εὐθύς ὡς ἐνεφανίσθη τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου ἐν τῷ κόσμῳ ἔσχε μωρίους καὶ τρομεροὺς ἐχθροὺς καὶ διωγμούς. Ἐδοκιμάσθη ὡς ἡ Λυδία λίθος καὶ ὡς ὁ χρυσὸς ἐν τῷ χωνευτηρίῳ, ἀλλ' ἀντὶ τὸ συμπίξουν ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἂν ἦτο ἀνθρώπινον τὸ ἔργον, τὸν ἀντίον ἐφ' ὅσον οἱ διωγμοὶ ἐμεγεθύνοντο καὶ ἐπληθύνοντο, ἀντιστρόφως ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸ τῶν Ἀποστόλων ἐγιγαντοῦτο χωρὶς νὰ ἔχη οὐδὲν τὸ ἀνθρώπινον σύμμαχον, ἀλλὰ τοῦναντίον τὰ πάντα πολέμια. Συνέβη καὶ ἐν προκειμένῳ τὸ τῆς μυθολογουμένης Λεοναίας Ὑδρας μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐν προκειμένῳ δὲν ἀνευρέθη ὁ Ἡρακλῆς! Ὁ Σατανᾶς ἐπε-

στράτευσε τὸ πᾶν ἐναντίον τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ ἦτοι Ἰουδαίους, Γραμματεῖς, Φαρισαίους, Σαδδουκαίους, Ἡρωδιανούς, Αὐτοκράτορας, σοφοὺς, ἱερεῖς, μάντις, μάγους, στρατιάς, μεγιστάνας, τὸν ὄχλον καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, διότι πρὸς ὅλους τούτους παρουσίαζε τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ ἐπισημίον καὶ ταπεινωτικόν! Ὅλα τὰ ἀφαντάστως τρομερὰ καὶ ἀνήκουστα βασανιστήρια ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ἵνα ἀναχαιτισθῆ τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ. Ἐνδεκα τρομεροὶ διωγμοὶ ἐκ μέρους ὅλου τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου ἠγέρθησαν, καθ' οὓς προσεφέρθησαν ὡς ὀλοκαυτώματα εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Θεανθρώπου ἐκ μέρους τῶν εἰδωλολατρῶν Αὐτοκρατόρων ὑπὲρ τὰ ἔνδεκα ἑκατομμύρια μαρτύρων. Ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ὅλοι οἱ φιλοσοφικοὶ κάλαμοι καὶ ἔγραφον ἐναντίον τῆς νέας θρησκείας. Ἐκατομμύρια λογῶν τῶν σιδηρῶν Ρωμαϊκῶν λεγῶν ὀρθώθησαν ἀπειλητικαί ἐναντίον τῶν ὀλίγων μαθητῶν τοῦ Ἐσταυρωμένου! Παντὸς εἶδους πλεκτάναι καὶ ραδιουργαὶ διεδόθησαν. Κατηγορήθησαν οἱ χριστιανοὶ ὡς ἄθεοι! ὡς ἀνθρωποφάγοι! ὡς ἀναρχικοὶ ἐπαναστάται! ὡς αἰμομίκται κ.λ.π. Ἐπρεπε νὰ ξεριζώσουν προλήψεις, ἦθη, ἔθιμα, δεισιδαιμονίας ἐρριζωμένας καὶ νὰ συντρίψουν ὅλα τὰ εἰδωλα καὶ τὰ σὺν αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν νὰ ιδρύσσουν τὴν νέαν θρησκείαν καὶ πάντα ταῦτα ἄνευ μέσων, σοφίας, χρημάτων, ἀξιωμάτων καὶ ὡς πρόβατα παλαίοντες πρὸς λύκους! Ἄν ἦτο ἀνθρώπινον τὸ ἔργον τοῦ Ναζωραίου τέκτονος καὶ τῶν Γαλιλαίων ἀλιέων θὰ ἐπεκράτει καὶ θὰ μετέβαλλε τὴν μορφήν τοῦ κόσμου; Ὁχι ποτέ! Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων ἰδὼν ὁ χαιρέκακος Σατανᾶς ὅτι ἀπέτυχε νὰ καταποντίσῃ τὸ νεότευκτον τῆς Ἐκκλησίας σκάφος κτυπῶν αὐτὸ ἐπὶ τῶν σκοπέλων τῆς ἀπιστίας ἐπεδίωξε νὰ τὸ συντρίψῃ ἐπὶ τῶν ὑποῦλων ὑφάλων τῶν αἰρέσεων δηλ. τῶν ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν, ἐρίσεων κ.λ.π. Τὸ μέσον τοῦτο ἦτο ἔτι μᾶλλον ἐπικίνδυνον διότι ἐπῆλθεν ἀλληλοσύγκρουσις ἰδεῶν ἐν μέσῳ τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος. Ἄλλὰ μήπως διὰ μέσου τῶν αἰῶνων δὲν ἐξακολουθεῖ ὁ κατὰ μέτωπον καὶ ἐκ τῶν νώτων ταυτοχρόνως πόλεμος τοῦ Σατανᾶ ἐναντίον τοῦ ἔργου τοῦ Λυτρωτοῦ; Πόσα αἰρετικά καὶ ἀθεϊστικά συγγράμματα ἐκδίδονται διαρκῶς; Ἄλλὰ πάντες οὗτοι ἀπόλλυνται μετ' ἡχοῦ ὡς λέγει ἡ Γραφή καὶ μόνον ὁ Θεάνθρωπος μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

χοῦ Σώχου καὶ ἔστησε τοῦτον ἐν Ὑψηλοῖς Ἀλωνίοις. Προτιμώτερον ὁμως θὰ ἦτο ἂν τὸν ἀνδραίναντα τοῦ Γερμανοῦ ἐστήνομεν ἐν ταῖς καρδίαις μας εἰς ἕκαστος, καὶ ἐκ τούτου ἐλαμβάνομεν ὑψιστα ἐθνικοθρησκευτικὰ διδάγματα.